
En smertefull dag i Bergen

AKTUELT

KARI RONGE

Email: kari.ronge@legeforeningen.no

Tidsskriftet

– Du skal ikke tåle så inderlig vel, den smerte som rammer andre enn deg selv.

Stein Husebø brukte Arnulf Øverland i omskrevet drakt på et tverrfaglig idéseminar om smerte.

– Her blir det snakket til hjertene, ikke til profesjonene, lød det fra samstemte deltakere.

Seminararrangør Arne Møller spilte på mange strenger, både faglig og personlig. Til daglig er fysioterapeuten sportssjef i fotballklubben Brann. Begge foto K. Ronge

Også Beatles-sangen *Help, I need somebody* fikk et nytt innhold, med fysioterapeuten Arne Møller som programansvarlig for idéseminaret kalt En dag i Bergen. I to år har Møller og kollegaen Knut Indahl forberedt seminaret, godt hjulpet av overlege Stein Husebø ved Bergen Røde Kors sykehjem. En stor andel av deltakerne var leger, men her var også sykepleiere, kiropraktorer, ergoterapeuter, fysioterapeuter og undervisningspersonell. Hensikten med seminaret var å drøfte problemstillinger omkring smerte som det ikke finnes entydige svar på eksistensielle, så vel som religiøse og medisinske.

Seminararrangør Arne Møller spilte på mange strenger, både faglig og personlig. Til daglig er fysioterapeuten sportssjef i fotballklubben Brann. Begge foto K. Ronge

Placebo – et gode

Til placebo hører vennlighet, sa overlege Stein Husebø. Han refererte Picassos utsagn om at kunst er en sammensmelting av sorg og smerte

Stein Knardahl, forskningssjef ved Statens arbeidsmiljøinstitutt, holdt innlegget Rapport fra laboratoriet. Som lege og professor ved Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo, ønsket han å gå i rette med det han kalte en statisk forståelse av smertebegrepet.

– Den internasjonale definisjonen av smerte blir for snever og subjektiv når den sier at smerte er en ubehagelig sensorisk og/eller følelsesmessig opplevelse forbundet med vevskade, eller truende vevskade, sa Knardahl som la frem det han mener er en mer dynamisk modell, hentet fra sin bok *Kropp og sjel* (1).

– Istedenfor det enkle synet som preger dagens medisinerutdanning, er de viktige spørsmål hvordan smerter blir kroniske og hva som vedlikeholder smerte. I dag går altfor mange mennesker frem og tilbake i sykmeldingsperioder som til slutt ender med uføretrygd, sa Knardahl.

Han vil oppgradere valøren i placebobegrepet: – Placebo er avledet av ordet glede og gir langt mer dramatisk lindring enn det står om i lærebøkene. Han fikk støtte av legekollega Stein Husebø: – Til placebo hører vennlighet, sa Husebø som brukte lysbilder og personlige smerteerfaringer for å illustrere sitt innlegg.

– Mens bare 20 % av medikamentene vi rår over har vitenskapelig dokumentert effekt, viser 30–40 % av deprimerede pasienter at de får virkning av placebo.

Nærværets betydning

– Skal vi redde 100 mennesker fra økonomisk ruin, eller ett menneske fra tortur? Når vi stiller slike spørsmål om den ekstreme smerte, blir begrepet tydeligere, mente filosofen Arne Næss.

– Smerte kan ikke kvantifiseres slik naturvitenskapen tradisjonelt måler lengde og bredde, men etter sin intensitet. Hvis vi har et valg, må det bli å redde det ene mennesket fra tortur, fordi der står selve livet på spill, åpnet den 88 år gamle professoren. Han brukte eksempler fra den annen verdenskrig, fra dagens Tyrkia, men også smerten som oppstår som følge av folkesykdommene angst og depresjon.

Næss snakket varmt for nærværets betydning og den grunnleggende læring som skjer hos barnet når mor blåser på et sår, og slik får plassert smerten utenfor kroppen: – Det betyr mye mer for smertelindringen at en hjelper kommer med medisin hver fjerde time, enn selve medikamentet hun stiller opp med, var hans påstand.

Arne Næss fikk følge av pater Kjell Arild Pollestad. Temaet for hans foredrag lød *Via Dolorosa*, Jesu smertefulle vei mot Golgata.

– Dominikaneren Thomas fra Aquinos' fire skrifter fra 1200-tallet er stadig like aktuelle, syntes Pollestad.

– De remedier som Thomas Aquinas mener vil hjelpe for å lindre smerte, er først og fremst gråt og oppmuntring. Men også venners medfølelse, søvn, bad og refleksjon over livet – om forgjengeligheten og vår plass i evigheten.

Hører livet til

Ifølge Stein Husebø skal maleren Pablo Picasso ha uttalt at kunst er en sammensmelting av sorg og smerte. I dag hersker det enighet om at kronisk smerte har sammenheng med sorg og tapsopplevelser, og er nær forbundet med hvordan man ble møtt i de nære relasjoner i oppveksten.

Nettopp det psykologiske perspektivet var utgangspunkt for forfatteren Nina Karin Monsens bidrag Smerter på avveie: – I et kroppsfixert samfunn styrt av nytelse og behag, er autonomi og mestring blitt alfa og

omega. Men ingen av oss er mestre, bortsett fra Gud og eventuelt djevelen. Den alminnelige opplevelsen av å være menneske innebærer at vi tar smerten hjem igjen, at vi erkjenner og forstår at eksistensiell smerte hører livet til. I stedet for å terpe på sine sår, får Bibelens ord om å forlate sine synder et meningsfylt innhold. For tar vi smerten hjem, er personlig ansvar og tilgivelse sentrale elementer. I nær tilknytning til andre, med disiplin og verdighet i det daglige og i erkjennelsen av at vi er avhengige av hverandre, lød Monsens budskap.

LITTERATUR

1. Knardahl S. Kropp og sjel. Psykologi, biologi og helse. Oslo: Universitetsforlaget, 1998.

Publisert: 10. desember 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 9. juli 2026.